

53.

Katalog :

- ekspresionizem v prozi
- slogovna analiza

Berilo 3, str. 18

IVAN PREGELJ: MATKOVA TINA

Ekspresionizem v prozi :

Proza je v slovenskem ekspresionizmu, ki traja od l. 1918 do l. 1930, manj zastopana. Gre namreč za literarno obdobje in način pisanja, ko ustvarjalec iztiska iz svoje notranjosti in izraža svoja občutja, notranjo svobodo, videnje sveta, ki ga obdaja. Najpogosteje izražena občutja razkrivajo umetnikovo osebno krizo in razklanost, tesnobo, obup in razočaranje nad okolico, družbo ali celotno civilizacijo. Za tovrstno problematiko je lirika veliko bolj primerna, odtod vzroki za odsotnost proze v obdobju ekspresionizma.

Ivan Pregelj, ki kot pisatelj velja za katoliško usmerjenega, zajema snov iz zgodovine (predvsem iz 17. in 18. stol.), skozi katero odkriva problem razklanosti med duhovnim in telesnim ter išče izhod iz telesnosti v duhovnost.

Slogovna analiza :

Matkova Tina je zgodovinska novela in pomeni vsebinsko nadaljevanje oziroma zaključek zgodbe o tolminskem uporu (l. 1713 - 1714) Pregljevega predhodnega romana Tolminci.

Gre za prepletanje zgodovinskega ozadja in zgodovinskih dejstev z ljubzensko zgodbo Matkove Tine in njenega ljubega Janeza Gradnika - enega izmed vodij in pobudnikov tolminskega upora.

V noveli prevladuje baladno - grozeče vzdušje, kar povzroča temačno, mračnjaško razpoloženje in podrobno opisovanje grozo vzbujajočih zgodovinskih dejstev (npr. opis načinov mučenja).

Pregelj poskuša ponazoriti čas 18. in 19. stoletja, zato se poslužuje arhaičnega in delno narečno obarvanega jezika, pomembno vlogo cerkve v takratnem času pa ponazori tudi s svetopisemskim izražanjem. Jezik je prilagojen preprostemu kmečkemu - kajžarskemu in bajtarskemu sloju, o katerem novela pripoveduje. Besedišče je natrpano in pestro, kar sovpada s celotnim slogom dela, ki je baročen oziroma manierističen (pretirano bogat, nabrekel, poln).